

بررسی مشکلات یادگیری زبان انگلیسی در دانش آموزان پسر مقطع متوسطه اول

شهر مریوان

توانا مجیدی^۱

۱- کارشناسی آموزش زبان انگلیسی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید بهشتی زنجان

majiditavana@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی مشکلات یادگیری زبان انگلیسی در دانش آموزان پسر مقطع متوسطه اول شهر مریوان صورت گرفت. بدیهی است زبان آموزان نقش مهمی در نظام آموزشی دارند و در یادگیری زبان دوم همواره با مشکلاتی روبه‌رو هستند. یادگیری زبان انگلیسی برای اکثر دانش آموزان کشورمان آسان نیست جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان متوسطه اول و دبیران زبان انگلیسی ناحیه ۲ شهر مریوان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش شامل ۳۵ دبیر زبان انگلیسی با ۵ تا ۳۰ سال سابقه تدریس و ۹۰ دانش آموز مقطع متوسطه اول می‌باشد. در این تحقیق از روش توصیفی-میدانی استفاده شد. به منظور جمع آوری اطلاعات با دبیران زبان انگلیسی مصاحبه صورت گرفت. نتایج حاصل از مصاحبه بیانگر آن بود که (عدم هدفمندی، عدم نظارت بر کلاس‌های ضمن خدمت، عدم استفاده از روش‌های نوین تدریس، کمبود ساعات آموزشی، نبود امکانات و محیط آموزشی مناسب) به عنوان اصلی‌ترین چالش‌های آموزشی زبان انگلیسی شناخته شد. سپس در مرحله بعد پرسشنامه‌ای جهت شناسایی چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی به دانش آموزان ارائه شد. بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه عدم توانایی معلم در تفهیم مطالب آموزشی، جو خشک و بی‌نشاط کلاس، عدم وجود امکانات آموزشی کافی، تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری، بی‌هدفی و نداشتن انگیزه از عمده‌ترین چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی به شمار می‌آیند. نتایج نشان داد عدم توانایی معلم در تفهیم مطالب آموزشی، جو خشک و بی‌نشاط کلاس، عدم وجود امکانات آموزشی کافی، تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری، بی‌هدفی و نداشتن انگیزه از عمده‌ترین چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی به شمار می‌آیند.

کلمات کلیدی: متوسطه اول، زبان انگلیسی، دانش آموزان، مدارس

مقدمه و بیان مسئله

زبان توسعه یافته‌ترین ابزار فکری و یک توانایی ذاتی برای بیان تفکر است و غالباً برای ایجاد ارتباط بین جوامع انسانی به کار می‌رود. امروزه یادگیری و تسلط بر زبان انگلیسی به عنوان زبانی جهانی در بین مردم جهان به منظور ایجاد ارتباط و همچنین به عنوان ابزاری برای به دست آوردن اطلاعات علمی فرهنگی کاملاً احساس می‌شود. بر این اساس از آنجا که زبان انگلیسی زبان کامپیوتر، اینترنت و زبان علمی جهان محسوب می‌شود، بسیاری از خانواده‌های ایرانی به یادگیری زبان انگلیسی اهتمام می‌ورزند. یادگیری آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی یا زبان دوم همواره برای فراگیران و آموزگاران مشکلات زیادی به همراه داشته است. آنچه در این راستا باید مورد توجه جدی قرار گیرد این است که نیروهای انسانی دخیل در امر آموزش زبان بی‌شمار هستند هزینه‌های آموزشی زیادی برای اجرای آن و همچنین دانش آموزان زمان قابل توجهی را برای یادگیری این زبان صرف می‌کنند، اما نتیجه چندان قابل قبول نیست و دانش آموزان چندان موفق ظاهر نمی‌شوند و نیز نمی‌توانند دانش خود را در زندگی روزمره به کار گیرند. اگر دلیل این اتفاق را آموزش به شیوه‌های سنتی و ناکارآمد بدانیم اغراق نکرده‌ایم. امروزه اصلی‌ترین هدف آموزش زبان انگلیسی در مدارس جهان ایجاد ارتباط، تعامل با دنیای بیرون و مکالمه است که متأسفانه این هدف در نظام آموزشی ما نادیده انگاشته می‌شود. اخیراً با وجود اینکه در نگارش کتب درسی کشور ما نیز تغییراتی ایجاد شده است به گونه‌ای که عمدتاً مهارت‌های شنیداری و کلامی را هدف اصلی خود قرار داده‌اند، اما همچنان در تحقق این هدف با مشکل مواجه هستند. جمالی به بررسی ضعف دانش آموزان ایرانی در تکلم به زبان انگلیسی پرداخت. به اعتقاد وی این ضعف عمومی را می‌توان به عواملی از قبیل کمبود وقت، استفاده از روش‌های نادرست، ناتوانی معلمان در تکلم، کلاس‌های پرجمعیت، حجم زیاد کتاب‌های درسی و ارزشیابی کتبی نهایی برشمرد. (Jamali, 2008)

یکی از دلایل اصلی عدم موفقیت پایین بودن سطح علمی مدرسان زبان انگلیسی در مدارس است. (غلامی و همکاران، ۱۳۹۲) بسیاری بر این باورند که خود مدرسان این رشته هنوز بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تسلط کافی ندارند، به همین دلیل از عهده تقویت این مهارت‌ها بر نمی‌آیند. کالپاف و بالدون ادعا می‌کنند که معرفی یک زبان به عنوان زبان برنامه درسی زمانی با شکست مواجه می‌شود که با کمبود معلمان واجد شرایط که به اندازه کافی با دوره و تعلیم دیده باشند و تا حدی به زبان دوم مسلط باشند، رو به رو شویم. در این شرایط باید از معلمان سطح بالا یا معلمانی با کارایی پایین استفاده کنیم که در این صورت چالش بسیار بزرگی در سیستم آموزشی ما به وجود می‌آید. (Kaplan & Balduf, 1997)

ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان جهت یادگیری زبان امر بسیار مهمی است. دانش‌آموزان باید یادگیری زبان انگلیسی را به‌عنوان وسیله‌ای برای ارتباط و بهره‌بردن از توسعه‌های جدید در تکنولوژی در نظر بگیرند نه به عنوان درسی که باید گذرانده شود به آن نگاه کنند. معلمان به عنوان عنصرهای مؤثر و کارآمد در امر تدریس به شمار می‌روند. بسیاری از کارشناسان متخصص در امر آموزش عدم توانایی و ضعف علمی مدرسان را از جمله عوامل مؤثر بر بی‌علاقگی و عدم توانایی دانش‌آموزان در یادگیری زبان انگلیسی می‌دانند، اما باید در نظر داشت که در این میان برخی عوامل بیرونی و درونی مانند آشنایی با ماهیت تدریس، پایه تدریس معلم، بر عملکرد معلم را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از عوامل درونی می‌توان به آشنایی معلم با روش‌های کارآمد تدریس، زمان تخصیص داده شده به کلاس، اندازه کلاس، انتقال مفاهیم و امکانات جهت تسهیل در امر آموزش و... اشاره کرد. با توجه به آنچه ذکر شد مشکلات و ناتوانی‌های فوق چالش‌های جدی را پیش روی فراگیران قرار داده‌است که روند تسهیل در امر آموزش را با مشکلات جدی روبه‌رو کرده‌است. هدف از این تحقیق بررسی آسیب‌ها، ضعف‌ها در نظام آموزشی از نگاه دبیران و دانش‌آموزان است، زیرا آشکارسازی این‌گونه آسیب‌ها به حل بهتر و کشف راه‌حل‌های مناسب کمک شایانی خواهد کرد.

سؤالات تحقیق

- ۱- دبیران زبان انگلیسی چه دیدگاهی نسبت به چالش‌های آموزش زبان انگلیسی دارند؟
- ۲- دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی چیست؟

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه اول و دبیران زبان انگلیسی شهر مریوان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش شامل ۳۵ دبیر زبان انگلیسی با ۵ تا ۳۰ سال سابقه تدریس و ۹۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه اول می‌باشد.

وسایل و ابزار تحقیق

در این تحقیق وسایل و ابزار مختلفی از قبیل پرسشنامه و مصاحبه در مرحله جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

۱- مصاحبه نیمه ساختاری

به منظور جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق میدانی- توصیفی، از مصاحبه نیمه‌ساختاری برای معلمان استفاده شد. این نوع مصاحبه بین دو حد نهایی ساختار یافته و بدون ساختار قرار می‌گیرد که در آن از تمام شرکت‌کنندگان سؤالات یکسان پرسیده می‌شود، اما آنها می‌توانند که پاسخ خود را به هر طریقی که مایلند ارائه دهند.

۲- پرسشنامه باز پاسخ

به منظور گردآوری داده از دانش‌آموزان، از مصاحبه بازپاسخ استفاده شد. در این نوع پرسشنامه شرکت‌کنندگان می‌توانند پاسخ را به اختیار خود بیان کنند که این پاسخ می‌تواند چند جمله تا چند کلمه باشد.

شیوه تحقیق

در این تحقیق میدانی-توصیفی به صورت تصادفی، با ۱۰ معلم زبان انگلیسی دوره اول متوسطه در دو جلسه نیم ساعته مصاحبه غیر رسمی و نیمه ساختار یافته که مشتمل بر سؤالات باز پاسخ بود انجام شد. جمع‌آوری اطلاعات ابتدا از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته و سپس پرسشنامه صورت گرفت. مصاحبه با روش گفتگوهای غیر رسمی بر مبنای طرح سؤالات خود جوش در یک تعامل طبیعی شکل گرفت. به منظور ایجاد یک رابطه صمیمی، ابتدا از معلمان خواسته شد که تجارب شخصی خود را در رابطه با تدریس بیان کنند و سپس سوالاتی در زمینه مشکلات تدریس، استفاده از زبان مادری در حین تدریس، امکانات آموزشی، انتظارات آنها از دانش‌آموزان، استفاده از روش‌های نوین آموزشی، و کتب درسی و غیره پرسیده شد. در مرحله بعد با کسب مجوز ورود از اداره آموزش و پرورش ناحیه دو به مدرسه‌های آن ناحیه مراجعه کرده و پس از ارائه توضیحات درباره نحوه پاسخ‌گویی به سؤالات، پرسشنامه‌ای در اختیار ۷۰ نفر از دانش‌آموزان قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۲۰ سؤال به صورت طیفی از گزینه‌های استاندارد مانند: کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم ارائه شد. به طور کلی از ۷۰ پرسشنامه توزیع شده بین دانش‌آموزان حدود ۵۷ مورد به شکل کاملاً درست و معتبر در اختیار محقق قرار گرفت. به منظور روایی و پایایی سؤالات پرسشنامه و مصاحبه، سؤالات مورد تأیید اساتید قرار گرفت. این تحقیق از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، یک تحقیق توصیفی پیمایشی، و از لحاظ هدف یک تحقیق کاربردی است.

یافته‌های پژوهش

سؤال پژوهش ۱: دبیران زبان انگلیسی چه دیدگاهی نسبت به چالش‌های آموزش زبان انگلیسی دارند؟ معلم یکی از ارکان اصلی تعلیم و تربیت است که میزان پیشرفت در هر نظام آموزشی در نهایت به اقدامات کلاسی وی بستگی دارد. معلم در تربیت ابعاد مختلف آموزشی، اخلاقی، اجتماعی، عاطفی، سیاسی و... دانش آموزان نقش بسزایی دارند به همین دلیل در زمان تدریس با مشکلاتی از جمله (نداشتن هدف دقیق، کاهش انگیزه درونی، نبود ارتباط بین دبیران آموزشی، عدم بار علمی در کلاس‌های ضمن خدمت، عدم توانایی در استفاده از روش‌های نوین تدریس) رو به رو می‌شوند. در ادامه پژوهش این مشکلات که اکثر دبیران آموزشی به آنها اشاره کرده‌اند، به تفصیل بیان شده‌است.

• بی‌هدفی

معلمانی می‌توانند اثر بخش باشند و در موقعیت‌های گوناگون تصمیم درست را برگزینند که دارای یک برنامه خاص و هدف باشند. به عقیده یکی از معلمان، «معلمان خود هدف خاص و مشخصی از تدریس ندارند و نمی‌دانند دانش‌آموز را به چه سمتی سوق دهند». برنامه ریزان آموزشی موظفند اهداف آموزشی درس زبان را تعیین کرده و معلم را در جهت نیل به اهداف یاری دهند و امکانات لازم را فراهم آورند.

• نظارت نکردن بر کلاس‌های آموزش ضمن خدمت

در آموزش و پرورش ما کلاس‌های آموزش ضمن خدمت که به منظور همگام سازی معلم با آخرین تحولات ایجادشده در امر تدریس و یادگیری ایجاد می‌شوند، متأسفانه بار علمی چندانی ندارند. بر اساس گفته معلم زبان مدرسه عصمت: «معلمان انگیزه‌ای جهت ارتقای سطح آموزشی خود ندارند، در نتیجه ترجیح می‌دهند از همان روش‌های سنتی استفاده کنند». معلمان زبان انگلیسی علاوه بر شرکت در کلاسهای ضمن خدمت، می‌توانند از طریق شرکت در همایشها، کارگاه‌های آموزشی و سمینارها که با همکاری سازمان‌های آموزشی و دانشگاه‌ها برگزار می‌شود، دانش و مهارت حرفه‌ای خود را افزایش دهند. (عادل، ۱۳۹۶)

• استفاده نکردن از روش‌های نوین تدریس

برای یک معلم لازم است که مطالب درسی را به صورت جذاب آموزش دهد تا تدریس مؤثر واقع شود. به این منظور معلم باید بتواند از روش‌های نوین آموزشی از جمله روش کنفرانس، گروه بندی و... استفاده کنند و همچنین از ابزار تکنولوژی مانند تخته‌های هوشمند و پاورپوینت‌ها بهره گیرند اما متأسفانه تمایل چندانی نشان نمی‌دهند. معلم زبان مدرسه مهدیه می‌گوید: «بسیاری از معلمان به دلیل عدم آگاهی از نحوه بکارگیری این گونه روش‌ها و همچنین کم بودن زمان آموزش از به کارگیری آنها طفره می‌روند». معلمان باید تلاش کنند تا با خلاقیت و ابتکار از روشی در تدریس استفاده کنند تا کلاس درس نه تنها خسته کننده نباشد بلکه دانش‌آموزان را تحرک و تمرکز ببخشد و دانش‌آموزان را به سمت هدف‌های آموزشی مورد نظر سوق دهد.

• کمبود ساعات آموزشی

یکی از اصلی‌ترین چالش‌های پیش روی معلمان در مدارس ایران کمبود ساعت تدریس زبان انگلیسی است. به نسبت حجم بالای کتب درسی زبان انگلیسی زمان اختصاص یافته کم است و معلم قادر به رسیدگی به تمامی امورات کلاس درسی نیست. به عقیده معلم مدرسه کوثر: تدریس اثر بخش زمانی اتفاق می‌افتد که معلم فرصت کافی برای جواب‌گویی به تک تک دانش‌آموزان را داشته باشد و بتواند آنها را در امر تدریس دخالت دهند. کمبود ساعات آموزشی موجب کاهش کارایی کلاس شده در نتیجه دانش‌آموزان به مراجعه به کلاس‌های خصوصی خارج از ساعات آموزشی روی می‌آورند.

• نبود امکانات و محیط آموزشی مناسب

یکی آر مولفه‌های اصلی آموزش زبان انگلیسی آشنایی دانش‌آموزان با فرهنگ، محیط، آداب و رسوم زبان دوم است. به منظور عملی ساختن این امر نیازمند امکانات ویژه‌ای در محیط مدارس هستیم. از جمله این امکانات می‌توان به اتاق صمعی_بصری به منظور پخش ویدئوهای آموزشی به زبان انگلیسی، کلاس‌های مجهز به ویدیو پروژکتور و تخته‌های هوشمند، کتاب‌خانه مجهز به کتاب‌های زبان انگلیسی با موضوعات متنوع و... اشاره کرد. به عقیده یکی از معلمان: محیط آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شده باشد که هماهنگ با سنین مختلف دانش‌آموزان باشد. زبان‌آموزان در سنین مختلف، نیازهای متفاوتی دارند که طراحی محیط آموزشی متناسب با علایق و استعداد و سن آنها می‌تواند روند تدریس و یادگیری را تسهیل بخشد.

سؤال پژوهشی ۲: دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی چیست؟

بدیهی است زبان‌آموزان نقش مهمی در نظام آموزشی دارند و در یادگیری زبان دوم همواره با مشکلاتی روبه‌رو هستند. یادگیری زبان انگلیسی برای اکثر دانش‌آموزان کشورمان آسان نیست. دانش‌آموزان ایرانی با وجود اینکه از اهمیت زبان انگلیسی به عنوان زبان بین‌المللی آگاهند اما باز هم یادگیری زبان انگلیسی را به هر دلیلی به تعویق می‌اندازند. تجربه نشان داده است که کلاس‌های زبان انگلیسی آموزشگاهی، برای بسیاری از دانش‌آموزان جذاب بوده و باعث می‌شود که آنها به درس زبان انگلیسی علاقه‌مند شوند. اما همان دانش‌آموزان در کلاس درس زبان انگلیسی مدرسه، بازدهی خوبی ندارند. در کنار این درجه اهمیت زبان‌آموزی، علی‌رغم سالها زبان آموختن توسط دانش‌آموزان، عدم مهارت لازم برای مکالمه بین‌فردی مهم‌ترین پاشنه آشیل کسب زبان خارجی است و دانش‌آموزان توانایی انجام یک مکالمه ساده به زبان انگلیسی را ندارند. لازم به ذکر است که چالش‌های یادگیری زبان انگلیسی محدود به توانایی مکالمه نمی‌باشد. بر اساس اطلاعات گردآوری شده از طریق پرسشنامه مواردی که بیش از نیمی از دانش‌آموزان از آنها به عنوان چالش‌های آموزشی یاد کرده‌اند به شرح زیر است و در ادامه به تفصیل بیان شده است.

۱- ناتوانی معلم در تفهیم مطالب آموزشی

۲- جو خشک و بی‌نشاط کلاس

۳- کمبود امکانات آموزشی مناسب

۴- تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری

موارد زیر به چه میزان چالشی برای یادگیری زبان انگلیسی هستند؟

ردیف	عنوان گزینه	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	کم بودن میزان ساعات آموزشی	۳۳/۳	۱۹	۱۰	۱۲	۹	۶
۲	ناتوانی معلم در تفهیم مطالب آموزشی	۵۴/۳۸	۳۱	۱۷	۷	۲	۰
۳	جمعیت زیاد کلاس	۲۱	۲۲	۹	۴	۱	۰
۴	استفاده کامل از زبان انگلیسی هنگام تدریس	۳۶/۸۴	۲۵	۱۹	۵	۵	۳
	استفاده نکردن از روش‌های نوین تدریس	۴۳/۸۵	۱۸	۱۷	۱۴	۵	۳

۵/۲۶	۸/۷۷	۲۴/۵۶	۲۹/۸۲	۳۱/۵۷	۵
۲	۷	۱۱	۱۹	۱۸	۶
۳/۵۰	۱۲/۲۸	۱۹/۲۹	۳۳/۳	۳۱/۵	صمیمیت بین دانش آموز و معلم
۱	۳	۶	۱۵	۳۲	۷
۱/۷۵	۵/۲۶	۱۰/۵۲	۲۶/۳۱	۵۶/۱۴	جو خشک و بی نشاط کلاس
۱	۳	۸	۲۱	۲۴	۸
۱/۷۵	۵/۲۶	۱۴/۰۳	۳۶/۸۴	۴۲/۱۰	بی توجهی به تفاوت های فردی فراگیران
۳	۴	۹	۱۷	۲۵	۹
۵/۲۶	۷/۰۱	۱۵/۷۸	۲۹/۸۲	۴۳/۸۵	استفاده نکردن از دبیران متخصص زبان انگلیسی
۷	۷	۱۲	۱۵	۱۶	۱۰
۱۲/۲۸	۱۲/۲۸	۲۱/۰۵	۲۶/۳۱	۲۸/۰۷	ناتوانایی سیستم آموزشی در ایجاد انگیزه و هدف در فراگیران
۲	۳	۸	۱۷	۲۷	۱۱
۳/۵۰	۵/۲۶	۱۴/۰۳	۲۹/۸۲	۴۷/۳۶	فعالیت و تمرین های نامتناسب با محتوا
۴	۶	۷	۱۶	۲۴	۱۲
۷/۰۱	۱۰/۵۲	۱۲/۲۸	۲۸/۰۷	۴۲/۱۰	نبود تناسب سطح کتب درسی با سطح علمی دانش آموزان
۳	۷	۱۷	۱۶	۱۳	۱۳
۵/۲۶	۱۲/۲۸	۲۹/۸۲	۲۸/۰۷	۲۲/۸۰	پشتیبانی نکردن همه جانبه معلم از دانش آموزان در یادگیری زبان جدید
۳	۸	۱۳	۱۸	۱۵	۱۴
۵/۲۶	۱۴/۰۳	۲۲/۸۰	۳۱/۵۷	۲۶/۳۱	نا کارآمدی محتوای کتاب درسی در ایجاد ارتباط با زندگی واقعی
۳	۴	۱۱	۲۱	۱۸	۱۵
۵/۲۶	۷/۰۱	۱۹/۲۹	۳۶/۸۴	۳۱/۵۷	کم بودن اعتماد به نفس و ترس درونی دانش آموزان در مشارکت کلاسی
۰	۲	۵	۱۴	۳۶	۱۶
۰	۳/۵۰	۸/۷۷	۲۴/۵۶	۶۳/۱۵	کمبود امکانات آموزشی مناسب
۲	۶	۱۰	۱۸	۲۱	۱۷
۳/۵۰	۱۰/۵۲	۱۷/۵۴	۳۱/۵۷	۳۶/۸۴	بازخورد نامناسب از جانب معلم
۰	۱	۵	۱۷	۳۴	۱۸
۰	۱/۷۵	۸/۷۷	۲۹/۸۲	۵۹/۶۴	تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری
۲۳	۱۵	۶	۴	۹	۱۹
۴۰/۳۵	۲۶/۳۱	۱۰/۵۲	۷/۰۱	۱۵/۷۸	استفاده از کتاب های کمک آموزشی
۹	۱۲	۲۰	۹	۷	۲۰
۱۵/۷۵	۲۱/۰۵	۳۵/۰۸	۱۵/۷۵	۱۲/۲۸	ناهماهنگی فرهنگ زبان انگلیسی با فرهنگ ایرانی - اسلامی

• ناتوانایی معلم در تفهیم مطالب آموزشی

معلم یکی از رکن‌های اصلی نظام آموزشی است که بدون خواست آنها هیچ تحول آموزشی به موفقیت واقعی نخواهد رسید. آنچه که معلمان را کارآمد می‌نماید تسلط بر موضوع مورد تدریس و قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی است. بسیاری از افراد، باسواد و مطلع هستند ولی در اظهار مطالب و تفهیم آن به دیگران، ناتوانند. معلمان باید تلاش کنند از وضع کردن مقرراتی که به تفهیم درس لطمه می‌زنند پرهیز کنند. برای مثال از دانش‌آموزان بخواهند در حین تدریس سؤال نپرسند. همچنین معلمان باید در سرتاسر تدریس، برای تبیین و تفهیم هر چه بیشتر درس، از مثال‌های ساده، آشنا و دلچسب که موجب افزایش تفهیم مطالب می‌شود استفاده کنند.

• جو خشک و بی‌نشاط کلاس

در نگاه سنتی به مقوله آموزش، مدرسه تنها جای درس خواندن است و هر تلاشی برای تغییر جو محیطی آن منجر به حواس پرتی و کاهش عملکرد اصلی آموزش و پرورش است. اما اخیراً توجه به احساسات و نیازهای اجتماعی دانش‌آموزان در کنار تلاش برای ارتقای کیفیت آموزشی اهمیت بسیاری پیدا کرده است. در نتیجه کلاس‌های درس به صورت خشک و بی‌نشاط اداره نمی‌شود بلکه معلمان تلاش می‌کنند دروس را با روش‌های نوین و مشارکتی همراه با برقراری ارتباط مثبت با دانش‌آموزان ارائه دهند. از طرفی دیگر تلاش می‌شود که فضای فیزیکی کلاس نیز نقش حمایت‌گر و جذب‌کننده داشته باشد. برای مثال رنگ آمیزی دیوارها و استفاده از پوسته‌های آموزشی.

• کمبود امکانات آموزشی مناسب

استفاده از وسایل و امکانات آموزشی به عنوان بخشی از متدولوژی آموزش زبان خارجی، از اهمیتی ویژه برخوردار است. امکانات آموزشی می‌توانند بر چگونگی یادگیری تأثیر بسزایی داشته باشند. بالا رفتن امکانات آموزشی، باعث تسریع یادگیری می‌شود (سیگل، ۱۹۷۶). کیفیت و چگونگی تجهیزات فیزیکی در مدارس از جمله کلاس‌های مجهز به تخته‌های هوشمند در تفهیم مطالب درسی توسط معلم و همچنین رفتار متقابل او با دانش‌آموز تأثیر می‌گذارد.

• تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری

به عقیده دانش‌آموزان سطح کتب درسی مطابق با سطح سؤالات طراحی شده در آزمونهای ورودی دانشگاه‌ها نیست؛ در نتیجه مطالعه کتاب درسی به تنهایی نمی‌تواند برای موفقیت در کنکور کافی باشد. همین امر موجب کاهش علاقه دانش‌آموزان به مطالعه کتب درسی شده و آنها را به سمت کتب و کلاس‌های خصوصی سوق می‌دهد. اما طراحان سؤالات کنکور معتقدند که منبع سؤالات کنکور از محتوای کتاب درسی استخراج می‌شود، البته به شرط آنکه دانش‌آموز مهارت لازم برای مطالعه و خلاصه‌برداری از کتاب درسی را داشته باشد و در کنار آن شیوه‌های علمی تست‌زنی و مدیریت زمان را بدانند.

• نداشتن هدف و انگیزه

انگیزه، حالت درونی فرد است که موجب تداوم رفتار او تا رسیدن به هدف می‌شود. و همچنین ارتباط مستقیم با پیشرفت تحصیلی دارد. هدف اصلی یادگیری هر زبان دستیابی به توانایی گفت‌وگو و مکالمه است. اما دانش‌آموزان در ایران، زبان انگلیسی را با هدف افزایش قبولی در کنکور می‌خوانند به همین دلیل یادگیری دستور و نگارش در اولویت قرار می‌گیرد تا بتوانند تست زنی کنکور را با سرعت بیشتری انجام دهند. از آنجا که کتاب درسی به گونه‌ای طراحی شده است که بیشتر روی دو مهارت خواندن و نوشتن تمرکز دارد، دانش‌آموزان انگیزه لازم برای مطالعه کتب درسی را ندارند.

جمع بندی و نتیجه گیری

هدف این تحقیق، بررسی دیدگاه دبیران زبان انگلیسی و دانش آموزان دوره اول متوسطه استان کردستان درباره مشکلات تدریس و آموزش این زبان در مدارس ایران است. یادگیری زبان انگلیسی از دیرباز به عنوان زبان ارتباطات و زبان علمی جهان در سیستم آموزشی کشور ما اهمیت زیادی دارد. با وجود تغییرات زیادی که در روشهای آموزشی و کتابهای درسی در این زبان صورت گرفته، هنوز هم معلمان و دانشآموزان ما با مشکلات زیادی در تدریس و یادگیری آنها روبهرو هستند.

در این تحقیق از روش توصیفی-میدانی استفاده شد. به منظور جمع آوری اطلاعات با دبیران زبان انگلیسی مصاحبه صورت گرفت. نتایج حاصل از مصاحبه بیانگر آن بود که (عدم هدفمندی، عدم نظارت بر کلاسهای ضمن خدمت، عدم استفاده از روشهای نوین تدریس، کمبود ساعات آموزشی، نبود امکانات و محیط آموزشی مناسب) به عنوان اصلیترین چالشهای آموزشی زبان انگلیسی شناخته شد. سپس در مرحله بعد پرسشنامه‌ای جهت شناسایی چالشهای یادگیری زبان انگلیسی به دانش آموزان ارائه شد. بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه (عدم توانایی معلم در تفهیم مطالب آموزشی، جو خشک و بی‌نشاط کلاس، عدم وجود امکانات آموزشی کافی، تفاوت سطح کتاب درسی با آزمون سراسری، بی‌هدفی و نداشتن انگیزه) از عمدهترین چالشهای یادگیری زبان انگلیسی به شمار می‌آیند.

اگرچه مشکلات تدریس و یادگیری زبان انگلیسی از دیدگاه معلم و دانش آموز تفاوت دارند؛ ولی در برخی موارد شباهتهایی دارند. برای مثال عدم هدفمندی و انگیزه و همچنین نبود امکانات آموزشی مناسب جزو مواردی است که هم دبیران زبان انگلیسی، و نیز و هم دانش آموزان به آن اشاره کرده‌اند.

در انجام این تحقیق، پژوهشگران با مشکلات زیادی روبهرو بودند. تعداد اندکی از دبیران زبان انگلیسی به دلیل مشغله کاری در دسترس بودند. این تحقیق می‌تواند در سطح گسترده‌تر و با دبیران و دانش آموزان بیشتری صورت گیرد. همچنین، در این تحقیق فقط نظر دبیران دبیرستانهای ناحیه دو مورد بررسی قرار گرفت. می‌توان برای انجام این تحقیق نظر مدرسان زبان در آموزشگاههای خصوصی و مدارس نواحی دیگر را جویا شد. امید است که نتایج این تحقیق برای دبیران آموزش و پرورش، برنامه‌ریزان درسی، و سیاستگذاران تعلیم و تربیت مفید باشد.

پیشنهادها

در نظر گرفتن نیازها، نظرات و علایق معلمان و دانش آموزان در برنامه درسی زبان انگلیسی به اجرای صحیح برنامه بسیار کمک خواهد کرد. با توجه به تحقیقات انجام شده توسط صاحب نظرانی که در این زمینه فعالیت داشتند برای از بین بردن چالشهای یادگیری زبان پیشنهادات زیر توصیه می‌شود.

- معلمان می‌توانند با استفاده از وسایلی مانند فیلم، لابراتوارهای زبان و همچنین به کار بردن تصاویر، نمودارها و امکانات صمعی-بصری در ارائه بهتر مطالب درسی کمک کند و موجب تنظیم صحیح‌تر محتوای درسی می‌شود. همچنین می‌توانند از روشهای متنوع و نوین آموزشی زبان انگلیسی استفاده کنند و محیط کلاس را شاد سازند تا دانش آموزان رغبت بیشتری به یادگیری این درس داشته باشند.
- دانش آموزان عزیز باید بدانند که زبان یک مهارت است که برای یادگیری آن باید به طور متناوب و مستمر تمرین کرد تا یادگیری مؤثر واقع شود. آنان می‌توانند در جهت ارتقای سطح زبانی، کتاب داستانهای گوناگون به زبان انگلیسی بخوانند یا به سی دیهای کمک آموزشی گوش دهند.
- هر چقدر کتابهای آموزشی حاوی مطالب جالب باشد موجب شود که انگیزه دانش آموزان در یادگیری زبان انگلیسی افزایش یابد. در نتیجه محتوای کتابهای آموزشی باید به گونه‌ای باشد که دانش آموزان بیندیشند، نظر دهند، سؤال

بپرسند و ذهن آنها به چالش کشیده شود تا دانش‌آموزان از حالت منفعل به حالت فعال درآیند و به خواندن کتاب درسی علاقه مند شوند.

- نسبت به حجم کتاب، ساعت‌هایی که به درس زبان انگلیسی اختصاص داده شده در تمامی پایه‌ها بسیار کم است. ساعت آموزش درس زبان انگلیسی در مدارس را باید افزایش داد تا معلم بتواند با صبر و حوصله بیشتری با دانش‌آموزان به آموزش زبان انگلیسی بپردازد.

منابع

۱. Griffiths, C., Ed. (۲۰۰۸). *Lessons from Good Language Learners*, Cambridge University Press
Written on November ۷, ۲۰۱۳ – ۲:۳۵ am | in blog of Marisa Constantinides.
۲. Nunan, D. (۱۹۹۹). *Second Language Teaching & Learning*. ERIC Number: ED۴۴۱۳۴۴
۳. Martin, C. & Lixian, J. (۱۹۹۶), *Language teaching and learning in China*, *Language Teaching*, Volume ۲۹, Issue ۰۲, April ۱۹۹۶, pp ۶۱-۸۰
۴. Masgoret, A. & Gardner, R. (۲۰۰۳). *Attitudes, motivation and second language learning: a Meta-analysis of studies conducted by Gardner and Associates*. *Language Learning*. ۵۳ (۱), ۱۲۳-۱۶۴.
۵. Stern, H. (۱۹۹۱). *Fundamental concepts of language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
۶. Mcquire, P. L. (۱۹۹۶). *Language planning and policy and the ELT profession in selected Central American countries*. *TESOL Quarterly*, ۳۰(۳), ۶۰۶-۶۱۱.
۷. Richards J. C., & Rodgers T. S. (۱۹۸۶). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
۸. Wahba, K. Taha, Z. & England, L. (۲۰۰۶). *A handbook for Arabic language teaching professionals in the ۲۱st century*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
۹. Safari, P. & N. Rashidi (۲۰۱۵). “A critical look at the EFL education and the challenges faced by Iranian teachers in the educational system”. *International Journal of Progressive Education*, ۱۱ (۲). Pp. ۱۴-۲۸.
۱۰. Safari, P. & R. Sahragard (۲۰۱۵). “Iranian EFL teachers’ challenges with the new ELT program after the reform: From Dream to Reality”. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*. ۱۸ (۴). Pp. ۶۵-۸۸.
۱۱. Wong, J. K. (۲۰۰۴). “Are the learning styles of Asian internationals culturally or contextually based” *International Education Journal*. ۴ (۴). Pp. ۱۵۴-۱۶۶.

۱۲. Willis, M. & Y. Ohashi (۲۰۱۲). "A model of L۲ vocabulary learning and retention". The Language Learning Journal. ۴۰ (۱). Pp. ۱۲۵-۱۳۷.